

Rudar izhaja trikrat na mesec in sicer prvi, drugi in četrti četrtek v mesecu z datumom naslednjega dne. — Naročnina za celo leto 4 K, pol leta 2 K in četrt leta 1 K. — Posamezna številka po 10 vin. — Naročnina za Nemčijo za celo leto 4 marke, za Ameriko 1 dol. 4 cente. — Uredništvo in upravnništvo je v Ljubljani, Ilirska ulica št. 22, prvo nadstropje.

RUDAR

Rokopisi se ne vračajo. — Inserati z enostolpnimi petimi vrsticami se zaračunavajo in sicer: pri enkratni objavi po 18 vin., pri trikratni po 16 vin., pri šestkratni po 13 vin., pri celoletnih objavah po 12 vin. za vsakokrat. — Za razne izjave itd. stane peti vrstica 24 vin. — Reklamacije so poštno ne proste. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

GLASILO SLOVENSkih RUDARJEV IN FUŽINSKIH DELAVCEV AVSTRIJSKIH.

1. številka.

V Ljubljani, dne 2. januarja 1914.

V. leto.

Kapitalistično gospodarstvo.

Najznačilnejši pojavi kapitalistične družbe in mnoga protislovja, v katere je zašlo človeštvo, so bila pred vekom nepoznana, ali pa še le v začetnem razvojnem štadiju. Boda in uboštvo sta bili v prejšnji dobi, ko produkcija še ni bila razvita, nekaj nenavadnega. Ali v človeški družbi, ki proizvaja bogastva, o kakršnih prejšnji ljudje niti sanjali niso, bi ne smelo biti uboštva. Kljub proizvodnji, ki je tako urejena, da vsaki dan vstvari jamo neizmerna bogastva, pa imamo več bede in siromaštva kot v prejšnjih letih. Tudi prepad med siromaki in bogatini se širi vsaki dan, medtem narašča za delavce življenska negotovost. Delavec, ki danes še dela, ne ve, ako bo drugi dan še delal. Odpoved dela visi nad njegovo glavo kakor Damoklejev meč. Danes še dela, drugi dan je pa mogoče že na cesti. Ako delavec ne dela, tedaj ne zasluži in nima sredstev za življenske potrebščine. Navzlic polnim žitnicam in hladnim shrambam za živež, kljub polnim prodajalnam oblek in obuval, mora delavec stradati in hoditi v slabi ponošeni in oguljeni obleki. Mar ni to protislovje? Tisti, ki je delal, da so se napolnile žitnice in hladne shrambe, tisti, ki je znožil, da so nakopičili raznovrstno blago v skladiščih do vrha, hodi lačen, napol bos in nag in berači miloščino! Naobračun pa tisti, ki ni genil enkrat z mezinem, ki je celo najel ljudi, da so mislili zanj, živi v razkošju kot trot v panju.

Enaka nasprotstva vidimo tudi drugod. Danes je narod odvisen od naroda, dežela od dežele in odvisnost še čimdalje bolj narašča, tembolj ko se spopolnjuje kapitalistična produkcija. Vzlic naraščajoči medsebojni odvisnosti števa jo hujšakači narod proti narodu. Sadove te hujškarije lahko sedaj opazujemo v Evropi, kjer je na stotisoče vojakov pripravljenih, da planejo drug na drugega in začno podirati, kar je stalo mnogo dela in truda. Ali ni to protislovje? Delavci gradijo velikanske stavbe: mostove, prekope, skladišča itd. Medtem ko eni delavci gradijo kulturne stavbe, pa vlivajo njih tovariši v drugih podjetjih topove in granate, da nekega dne pod točo granat razsujejo večletno delo!

V Haagu imamo sicer mirovno sodišče, ki naj bi razsojevalo mednarodne spore. Koliko je to sodišče dandanes vredno, dokazuje balkanska vojna.

Ako navadnemu človeku kdo stori krivico, potem mora dotični človek iskati zadoščenja pred sodiščem. Užaljenemu človeku ni danes dovoljeno, da bi žaljivca kaznoval z lastno roko. Ako bi užaljeni človek vbil žaljivca, bi ga obsodili v smrt ali pa v ječo. Drugače je v vojni. Tam pravijo človeku, ki je pomoril mnogo drugih ljudi, junak in v spomin na moritev ga odlikujejo še s kolajno.

Tako protislovje vidimo v vsakem delavskem štrajku. Kadar najeti beriči in pretepači streljajo na neoborožene štrajkarje, jih kapitalistično časopisje pohvali kot pogumne branitelje, med tem ko štrajkujoče delavce isto časopisje nažene s tolovaji in anarhisti, ako se s pestmi dobro oboroženim morilcem postavijo v bran za varstvo svojega lastnega življenja.

Delavec, ki je branil s pestjo svoje življenje, pride pred sodišče, da ga kaznujejo, ker je branil edino kar lastuje, naobratno se pa najetemu pretepaču ne skrivi las na glavi, ako je v službi kapitalistov smrtno nevarno ranil nekaj delavcev ali pa celo umoril, mar ni to protislovje?

Delavcu, ki je izgubil delo in išče dela drugod, pravijo postopač, povsod preži nanj policija, da ga odvede pred sodišče in se ga kaznuje radi postopaštva.

Kapitalistu, ki je najel ljudi, da mislijo in delajo zanj, da tem laglje lenuhari in vživa, kar so drugi pridelali in proizvajali, pa pravijo gospod. Kadar pride v dotiko z gosposko, se mu klanja vse in nobenemu policaju še v sanjah ne pride na um, da bi takega lenuha aretirali radi postopaštva in ga odgnal pred sodišče.

Ako delavec ukrade hlebec kruha, da bi si otešil svoj glad, ga obsodijo v ječo, nasprotno pa pravijo človeku, ki je druge ljudi ociganil za milijone vrednosti, da je pameten. Ako je tak slepar kasneje vrnil ljudem nekaj od svojega plena, daroval nekaj tisočakov za človekoljubje in izobraževalne namene, ga proslavljajo kot rodoljuba s čistim in zlatim srcem.

Ako je delavec prišel v navskriž s kazenskimi paragrafi, mu pravijo, da je hudodelec, moralno propadel človek, za katerega je najboljša, da za vedno izgine za jetniškim zidovjem. O milijonarju, ki je imel vsega dosti, pa ni spoštoval zakonov in je izvršil mogoče kakšno najbolj umazano hudodelstvo, pa poročajo v časnikih, da se mu je omračil duh. Milijonarja v tem slučaju pomilujejo in mu želijo, da bi se mu kmalu vrnilo zdravje.

Po ameriških listih se čita, da bodo tisoče vreč kave pogreznili v Atlantiku. In to radi tega, da ne bo preveč cene kave na trgih. Pri Chicagi so zagrebli tisoče železniških voz krompirja, da bo tam segnil. Iz Stoctona, Cal. poročajo, da so tisoče vreč čebule pogreznili v Pacifiku. Obenem poročajo iz Kalifornije, da imajo na milijone sodov najboljših jabolk, ki gnijejo v sodih. Neki kalifornijski kmet je situacijo označil tako-le: »Tatinska družba komisijonkih trgovcev nas je ogoljufala za dve letini«.

Atlantiški in Pacifični ocean, žro živila, ki so namenjena ljudem, da ljudje plačujejo visoke cene za živila, ki so postavljena na trg.

Na eni strani uničujejo s premislekom živila zavoljo večjega profita, na drugi strani pa vidimo ljudi, ki padajo v prerani grob, ker so hranjeni preslabo. Ali ni to protislovje?

Tako bi naštevali dalje lahko protislovja današnje človeške družbe.

Ali odkod izvirajo vsa protislovja? Iz kapitalističnega načina proizvodnje! Glavno protislovje je v proizvodnji, ki postaja vedno bolj družabna, med tem ko je razdelitev izdelkov, ki so sad te proizvodnje, še vedno last posameznikov, ki odločujejo, kako se bodo izdelki razdelili. Seveda se temu lahko odpomore, ako bi poleg družabne produkcije imeli tudi socializirano razdelitev. To je pa socializem, katerega uresničenje danes še večina noče. Zato pa tudi vidimo vsepovsod kričeča protislovja.

Posledice carinske pogodbe.

Avstrijski proletariat trpi že od leta 1906 vsled carinske pogodbe, katere posledica je — naraščajoča draginja in velika brezposelnost. O carinski politiki se je pečal VII. strokovni kongres in sicer referent sodr. dr. Renner.

Leta 1862 je imela avstrijska država aktivni trgovinski proračun. Izvoz je presegel za 255 milijonov uvoz. Leta 1892 je bilo 237 milijonov aktive, leta 1902. 229 milijonov aktiva, leta 1906. 186 milijonov aktiva.

Po sklenitvi nove trgovinske pogodbe je državni proračun šel navzdol. Tako, da smo že leta 1909 imeli 77 milijonov pasiva, 1909 že 346 milijonov, 1900 342 milijonov; 1911 692 milijonov; 1912 825 milijonov, v devetih mesecih tega leta pa dve milijardi in 282 milijonov je uvoz presegal izvoz.

V prvih šestih mesecih so avstrijske predilnice uvozile za 55,300.000 kron manj materiala, kakor preteklo leto. Zmanjšal se je tudi uvoz materiala za mašine, kože itd.

Kaj sledi iz tega? Sledi, da se je v tem letu veliko manj delalo. Na drugi strani opazimo, da se je izvoz tovarniških izdelkov zmanjšal vsled visokih cen. Posledica tega je, da se po tovarnah ne dela cele dneve, v več tovarnah se ne dela cele tedne, več tovarn je zaprtih vsled pomanjkanja dela in tako je **na stotisoče delavcev brez dela**.

Zmanjšal se je izvoz blaga in **povišal se je izvoz delavskih rok, ki morajo odpotovati**. To danes ne trde več samo nezadovoljni socialisti, temveč to trde danes tudi tovarnarji. Pred mesecem so imeli tovarnarji svoj kongres na Češkem in so protestirali proti tej avstrijski politiki, ki dela draginjo in brezposelnost. Ravno tako so govorili preteklo nedeljo tržaški industrialci na svojem kongresu.

LISTEK.

Izseljenčeva usoda.

Ker se ravno sedaj govori zelo mnogo o izseljevanju, ne bo škodovalo, da izvemo kaj pripoveduje neki dunajski delavec, ključavničar o svojih doživljajih, ko je potoval v Argentinijo. Dotični delavec piše:

Jeseni leta 1910. sem v medkrovju ladje potoval v Argentinijo. Slučaj je nanesel, da sem se vkrcal ravno na parnik »Argentina«, parobrodne in izseljevalne družbe Avstro-Amerikana, na katerem se je vozila tudi godba dunajskega pešpolka št. 4 pod vodstvom gospoda Artur Krupa. Godbo je menda za reklamo poslala avstrijska vlada v glavno mesto Argentine Buenos Aires, kjer se je takrat vršila deželna argentinska razstava. V družbi z gospodom Krupom je potovalo tudi še nekaj drugih gospodov.

Neke temne slutnje o prihodnjih rečeh so se v človeku nehote vzbujale že med vožnjo po železnici iz Dunaja v Trst. Vse izseljenice dotičnega vlaka so namreč stlačili v en vagon tako, da je primanjkovalo sedežev in soostali, ki niso mogli sedeti, morali vso noč prebiti leže, deloma med klopmi deloma pa na hodnikih vagona.

Iz Trsta smo med igranjem vojaške godbe, ki so jo kakor videti imeli na krovu, odrinili dne 6. oktobra 1910.

Prostor za prosto gibanje je bil za nas, ki smo se vozili v medkrovju že iz Trsta ven precej tesen. Naravnost neznošno pa je razmerje glede prostora postalo v Almeriji (Špansko), kjer se je v medkrovje vkrcalo še 700 Špancev. Posledice tega vprašanja tolikih ljudi, v sorazmerno majhne prostore so postale naravnost nepopisljive. Zvečer, ko je bilo treba iti k počitku, so se za posamezne postelje razvijali pravcati boji in pretepi. Še ob 11. uri ponoči ni bilo miru. Vsacega, ki se je nevedoma enostavno vlegel v kako posteljo, ki si jo je zagotovil že kdo drugi, so posuroveli pomorščaki prijeli za roke in noge ter so spečega iz postelje ne izvlekli, temveč iztrgali. Mnogi, za katere je sploh primanjkovalo ležišč, so bili prisiljeni skozi celo vožnjo spati na tleh, v hodnikih, na prostoru namenjenem za tovore, na krovu ali pa v jedilni dvorani. Ženske se je hotelo siliti, da bi po dve skupaj spali v eni postelji, ki je bila komaj dosti velika za eno osebo. Vsled prenapolnitve in pa vsled tega, ker so bila okna skoraj vedno zaprta je bil zrak v spalnih dvoranah tako skvarjen, da je človek zjutraj, ko je vstal, bil tako umamljen, da se je zaletaval kakor pijan. Ves zmeden se je vsakdo prikobacal na krov, kjer se mu je potem do opoldneva bilo treba boriti z raznovrstnimi slabostmi. Tudi drugače so potniki morali prestajati razne »pri-

jetnosti«. Vsako jutro, ko so se nekaterniki, posebno oni, ki jih je zgrabila morska bolezen nahajali še v posteljah, so pomorščaki v spalnih dvoranah vselej zažigali žveplo, kar je povzročalo, da so vsi potniki vnašnje naglici zapuščali spalnice in drveli kakor za stavo na krov, pomorščaki pa so se nad splošno zmešnjavo prav huronsko krohotali. Stanje v kakršnem so se nahajala stranišča ni mogoče popisati, zadostuje če povem, da je za potnike bila poraba teh stranišč skrajno mučna. Časih se je od teh docela zanemarjenih stranišč posebno po zadnjem delu krova širil tako hud in zopern smrad, da so si potniki morali med zavživanjem jedij zavezati nosove. Vse tozadevne pritožbe pri ladjevnem zdravniku, torej na pristojnem mestu, so ostale popolnoma brez vsakega uspeha.

Posebno poglavje zaslužijo kuhinje in pa način, kako smo bili prisiljeni v njih skuhanje jedij zavživati. Glasom reklame, bi jedilni listek, ki ga izdaja parobrodna družba Avstro-Amerikana, služil v čast vsaki meščanski mizi, toda na mojo žalost kakor tudi na žalost vseh mojih sopotnikov v medkrovju se je izkazalo, da je po reklamnih listih toli hvalisana kuhinja omenjene parobrodne družbe velikanska laž, in grda sleparija, kajti v resnici je bila vsa hrana v pravem pomenu besede pod vsako kritiko, skratka pod psom. Ne samo, da se za kuho jedil porablja stvari najnižje in najcenejše kakovosti temveč tudi priprava in naprava jedil je slaba,

Sedanja politika služi v korist le fevdalnim krogom in veleposestnikom, medtem ko je v škodo vsem drugim prebivalcem v državi. Visoka carina in zaprte meje služijo veleagrarcem. Do leta 1906 je bilo v Avstriji dovolj uvoza živine iz Srbije. Zaprlo se je meje in postavilo na vsaki kilogram mesa 30 vinarjev več carine. In tako na vsa druga živila, to je glavni vzrok današnje druginje. Niti meso iz Argentine ne morejo dovoliti, ker imajo strah, da bi delavci preveč mesa in bolj poceni jedli. Druginja v Avstriji je večja kakor v drugih državah. Proti tej naraščajoči druginji so socialistični poslanci vedno napravili svojo dolžnost.

V parlamentu so stavili sledeče predloge:

Takoj suspendirati carino na žito, uvoz zmrzlega mesa iz Amerike, olajšati uvoz živih živali, znižanje carine na cukar, zakon proti izkoriščanju potom kartelov.

Ali kaj se je zgodilo s temi predlogi? Zgodilo se je to, da so vsi meščanski poslanci glasovali proti vsem tem predlogom. Ako se bodo delavci zanašali na meščanske poslance, bo druginja vedno večja. Delavstvo se mora postaviti na lastne noge, ker le z lastno močjo si bode delavstvo izboljšalo svoj položaj. Leta 1907 poteče sedanja trgovinska pogodba in avstrijsko delavstvo se mora že sedaj pripravljati, da se tako pogodbo ne bo več obnovilo.

Ako hočemo to doseči, je tedaj absolutno potrebno, da se pomnože naše strokovne in politične organizacije, da se razširi naš dnevnik „Zarja“. Le ako to izvršimo, potem lahko z mirno vestjo pričakujemo boja, ki bode za nas življenjskega pomena.

Železarska industrija v Ameriki.

Konjunktura, ki vlada sedaj v ameriški železarski industriji, je zelo negovana. Vzrok krize je deloma velika nadprodukcija (zaloga), deloma pa tudi negotovost, nihče ne ve, kako se bodo razvile razmere po znižanju carin. V mesecu novembru t. l. je produkcija surovega železa v Združenih državah znašala 2,233.000 ton, (lani 2,631.000 ton). Produkcija meseca oktobra t. l. pa je znašala 2,546.000 ton. Tekom meseca novembra so ustavili delo pri 17 visokih pečeh (plavžih). Cene železu še vedno padajo.

Gospodarski pregled.

Nakup rudnikov za železno rudo potom ogrske države. Iz Budimpešte javljajo: Finančni minister je državnemu zboru predložil zakonsko predlogo, po kateri naj bi si država potom nakupa privatnih železnih rudnikov zagotovila potrebno množino železa za svoje železarne. Dotični rudniki se nahajajo: dva v občini Torozk, eden v komitatu Udvarhely in zadnji končno v nekem drugem komitatu. Kupna cena za vse štiri rudnike bi po predlogi znašala 1,544.600 kron.

Trgovina med Avstrijo in Ogrsko. Promet med Avstrijo in Ogrsko je najgotovnejša opora za presojanje gospodarskega položaja. Tozadevne številke iz meseca oktobra pa nikakor ne kažejo kakega izboljšanja. Volne in raznih volnenih izdelkov se je izvozilo za 1,100.000 K, manje, izvoz bombaževine je poskočil za 3 milijone kron, oni konfekcije za 800.000 K. Pri vseh drugih industrijskih izdelkih se kaže zopet znaten nazadek, tako v železu in železnini za 3 milijone kron in za stroje 2,700.000 K. Pri uvozu se kaže majhen povisek na uvozu pšenice in

in vrh tega pa še niti zadostne količine nismo dobivali. Za zajtrk smo menjale poleg kruha dobivali čaj ali pa neko mizerno brozgo, ki so jo imenovali črno kavo, ki nam je v želodcu redovito povzročala neke čudne pekoče bolečine. Mleko, ribe ali sir kakor to navajajo sleparski reklamni prospekti te družbe, nismo nikoli niti videli, tem manj pa dobivali. Obed je z zelo redko izpremembo sestajal iz juhe, kuhane mesa in prikuhe, kakor zelje, fižol ali leče. Za večerjo je bila zopet juha, kuhano meso, včasih tudi golaš ali kuhan krompir, kateremu je bilo pridejano nekaj zelo kumernega sira. Le ob nedeljah smo izjemoma dobivali pečenko s prikuho in kot prigrizek kaka dva do tri orehe ali pa nekaj mandljevih jederc. Toda žal, da še to kar smo dobivali, pogostokrat ni bilo zavžitno.

Okus mesa na primer je imel do malega vedno neko težko določljivo zoperno primes tako, da ga niti pes ne bi povohal. In ako še povem, da so se v juhi in v kruhu nahajali črvi in ščurki, tedaj bode vsakdo pač lahko razumel, da se nam je gabilo in da smo zavživali te sijajne „maljce“ le z največjim odporom. Rusom, ki so potovali z nami in katerim se nikakor ne more očitati izbirčnost, so dobljena jedila pogostokrat pometali v morje, kapitanu pa so v obraz zalučali, da pri njih doma za prajšče boljše kuhajo, kakor pa kuha ladjevna kuhinja za potnike. Razume se, da je tudi v tem oziru vsaka tozadevna pritožba ostala brez

rzi, kar je posledica slabše letine, posebno v Galiciji. Uvoz ječmena in ovsja je manjši. Prodaja moke je šla zopet nazaj. Uvoz neobdelanega lesa je poskočil, oni obdelanega lesa pa padel. Uvoz klavne živine je nekaj poskočil.

Poročila iz tujine.

Ogrsko.

Med najbolj slabo plačane delavce na evropski kopnini brezdomno spadajo rudarji na Ogrskem. In ker so ob enem tudi brez vsakih pravic, je usoda teh delavcev, ki so na milost in nemilost izročeni ogrskim, rudniškim bečarom, neverjetno kruta; postopanje z njimi od strani njihovih gospodarjev je naravnost barbarično. Ogrski rudniški magnatje, zavedajoči se svojega vpliva in svoje moči, enostavno ne dovolijo, da bi ogrska vlada dovolila oziroma potrdila kaka pravila v svrhu ustanovitve kake rudarske organizacije. Šele pred kratkim je ogrska vlada vnovič prepovedala ustanovitev take organizacije s tem, da je potrditev tozadevnih pravil odklonila. Odklonitev je utemeljevala z zelo najresnejšim izgovorom, češ, da — čujte in strmite — rudniške oblasti za interese rudarjev itak dosti skrbijo! Ali ni to za počiti? Na Ogrskem, kjer vladni inameluki niso drugega kakor velika sodrga tatov, se upajo ministri, ki sami največ kradejo, reči, da koruptne oblasti ne za koristijo rudarjev itak dosti skrbijo! Lahko si mislimo, kakšen raj naši ogrski tovariši pod jarmom teh panamistovskih banditov, ki so po svojih milijonskih tatvinah zasloveli po celem svetu, uživajo.

Vpričo teh divjaških razmer je strokovna komisija na Ogrskem, ki je že pol leta med rudarji agitirala, začela izdajati za rudarje tedenski list „Rudar“ in sicer v ogrskem in nemškem jeziku. Z izdajanjem lista pa je uvedla obenem tudi prosto organizacijo brez od vlade potrjenih pravil in sicer na ta način, da plačujejo rudarji za list tako visoko tedensko naročnino, da se s to naročnino pokrivajo tudi izdatki proste organizacije. V naročnini za list so torej obenem zapopadeni tudi prispevki in dobivajo tako organizirani rudarji od izdajatelja lista potrebno pravovarstvo, malo podporo v slučaju bolezni in brezposelnosti ter pogrebno od 40 do 50 kron.

Morda se našim prijateljem na Ogrskem na ta način posreči ustvariti si nadomestilo za redno organizacijo preko glav ogrskih rudniških oderuhov in preko glav ogrskih vladnih beriških hajdukov.

Idrijski mladini.

Marsikdo se še lahko spominja, koliko truda je stalo naše starejše sodruge, preden se je uresničila njih želja, ustanoviti v Idriji zatočišče delavske mladine: »Splošno mladinsko zvezo«. Buržvazne stranke so na vse načine ovirale njeno ustanovitev, zgolj zaradi tega, ker je socialistična. Toda vse nič ni pomagalo. Mladina se je krepko oprijela novega društva, katero se je začelo razvijati in delovati; nastopilo je pot za svojim ciljem. Mladina je spoznala, da je njen prostor edino in samo v »Spl. ml. zvezi«, ker je delavska in temelji na trdni podlagi proletarske vzajemnosti. Mlado društvo je začelo delovati in je priredilo svojim članom mnogo predavanj, katere so bila vedno dobro obiskana. Med člani se je vedno bolj porajalo zanimanje za društveno življenje in »Spl. ml. zveza«, v začetku plaha in boječa ob tolikih nasprotnikih,

je dobila pogum in kmalu je imela dovolj lepih uspehov. Ustrašila se ni več nobenega truda, samo da je mogla podati svojim članom kolikor največ mogoče v kulturnem oziru. Skrbela pa je tudi za pošteno in pravno zabavo svojih članov. V ta namen in pa, da bi zbudila med svojimi člani veselje do poštenega družabnega življenja, je priredila naša organizacija mnogo krasno uspešnih predstav in nekaj prijetnih družabnih večerov. Da bi pa moglo društvo podati članom še več, je ustanovilo dramatični in tamburaški odsek. Člani so z veseljem pozdravili obe ustanovitvi in so se z navdušenjem poprijeli težavnega dela. Kmalu se je pokazalo, da njih trud ni bil brezuspešen. Dramatični odsek je zastopal stališče, da se sme in mora tudi delavec zanimati za dramatikó. Odsek je uprizoril celo vrsto težkih in lepih iger, ki so jih igrali delavci dištantje skoz in skoz dobro, dokaz, da more i delavec žeti na dramatičnem polju lepe uspehe. Vzporedno z dramatičnim pa se je razvijal tamburaški odsek, ki je v kratki dobi obstanka dosegel več kot je vsakdo pričakoval ob njegovi ustanovitvi. V enem letu svojega obstoja se je pod vodstvom sodruga Stefana Lapajnetja naučil toliko raznovrstnih kosov, da je danes zmožen za vsak nastop. Društvo si je nabavilo tudi svojo knjižnico, ki vsebuje lepo število raznih znanstvenih revij in leposlovnih knjig. Knjižnica je kulturna naredba. Ona ne nudi samo zabave, marveč dviga tudi čitatelja moralno in kulturno na višjo stopnjo. Želeti bi bilo samo, da bi se je člani in članice posluževali z večjim zanimanjem.

Semertje se sliši, da nima »Spl. ml. zveza« nikakega življenja v sebi. To pa ni res, ker kdor zasleduje njen razvoj, ve, da more mladinska organizacija nuditi svojim članom več, kakor vsako drugo društvo. Nepobitno dejstvo pa je, da so v naši organizaciji, kakor tudi povsod drugod, ljudje, katerih društveno življenje ne zanima in ga zato ne pojimijo. Taki in enaki ljudje se ogrevajo za druga društva, ki nimajo nikake smotrene podlage, ki stremijo samo za tem, da ohranjajo svoje člane v politični temi, ker vedo, da je obstoj društva mogoč le toliko časa, dokler so njih člani politično nezreli. Naravno je, kadar začne človek resno misliti o življenjskem vprašanju, da se odloči za to ali ono politično smer.

Mladi sodrugi! Pogumno do cilja, ki ste si ga postavili! Ne strašite se truda, saj delate zaše! Kar si boste pridobili v svojih mladih letih, vam bo koristilo, ko stopite v resen boj političnega življenja. Pustimo tiste, ki nočejo razumevati naših teženj. Pustimo tudi one, ki se ne zavedajo, da so proletarskega stanu. Pokažimo jim z delom, da vemo, kaj smo dolžni proletarskemu razredu ter, da je delavčev prostor samo v »Spl. ml. zvezi«. »V delu je sila«, se glasi izrek, ki naj nam bo geslo v naših stremljenjih. Pokažimo nasprotnikom, da naša organizacija ne živetari, ampak živi življenje, mogočno in silno. Posegajte pridno po knjigah in časnikih, ki so vam vedno na razpolago in udeležujte se predavanj in vseh priredb naše mladinske zveze.

Vsi Vi, ki se zavedate, da ste sinovi delavskih staršev in da ste sami tudi proletarci in tudi Ve dekleta, ki izhajate iz delavskih slojev. Vaše mesto je edino v »Spl. ml. zvezi«!

Zahtevajte v vseh rudarskih krajih v vseh gostilnah „Rudarja“ in „Zarja“!

vsacega uspeha. Srečni so bili oni, ki so imeli potrebna sredstva, tem je bilo vsaj omogočeno, da so se prehranjevali v kantini, kajpada na svoje stroške. Skrajno neokusno je bilo tudi, da je pretežna večina potnikov medkrovja morala zavživati svoja jedila bodisi stoje ali pa sede na tleh, na ladjevskih vrveh in strojih. Nesnaga je bila povsod velika, krog in krog so se valjali najrazličnejši odpadki. V jedilni dvorani je bilo prostora le za kakih 300 oseb, vseh potnikov v medkrovju pa je bilo kakih 1300.

Poleg že označenih razmer so bile tudi vse ostale zdravstvene razmere naravnost sramotne.

Prilika za umivanje večinoma ni bila nobena, razen če se je kdo hotel umivati z morsko vodo, ki pa kakor znano za to ni porabljava. Pitna voda je bila skrajno slaba, pogostoma pa še niti te ni bilo. Borba zoper golazen je bila v takih razmerah brezuspešna, na telesih potnikov in njih oblekah so se vdomačile uši. Ponoči so človeku po obrazu in ostalem telesu lezle stenice, ščurki, uši in vsakovrstna druga zverjad. Navzlic preobilici vode krov niso nikoli temeljito osušili tako, da so se ob koncu poti med stroji in pod stroji nahajali še ostanki vsebine žledca, ki so jih ob začetku poti mnogi potniki vsled morske bolezni izbruhali.

Braziljanci.

Strašno počasi je nam potekal čas, vsak dan smo preštevali dneve in ure, ki so nas od našega cilja še ločile. Nekaj prijetnejše izpre-

membe smo doživeli vselej le tedaj, kadar smo dospeli v kako pristanišče, koder se je ladja vsidrala, vendar pa tudi prizori in dogodki, katerih sem v teh pristaniščih bil priča niso bili vselej najbolj razveseljive narave. Dogodkov, ki so se odigrali na primer v Rio de Janeiro ne bom pozabil nikdar. Ob 7. uri zvečer se je ladja vsidrala, vsem potnikom, katerih cilj je bila Brazilija, je bilo naročeno, naj se pripravijo za izkrcanje, toda izkrcali pa so jih šele drugi dan. Reveži, med katerimi so se nahajale tudi družine z majhnimi otroci, so pri občutnem mrazu in v dežju vso noč čakale morali prebiti na krovu! Naravnost žalosten pogled je bil na naše uboge sotrpine, ko smo jih drugo jutro našli na krovu v gručah stisnjene skupaj. Žalostno je bilo potem tudi slovo, ki smo ga jemali od prijateljev, ki jih je sprejel vladni parnik, da jih prepelje v novo njihovo domovino. Milo se nam je storilo, ko smo opazovali, kako se te ljudi, med katerimi se je nahajalo tudi več Avstrijcev, takorekoč kakor sužnje izroča braziljski vladi, za to, ker jim je ta plačala vožnjo. Razume se, da braziljska vlada s temi kupljenimi ljudmi ravna in razpolaga po svoji volji. Kakor sem pozneje izvedel je braziljska vlada spravila naše nesrečne sopotnike nekam daleč, v notranjost dežele, kjer jim je odkazala neke majhne koče, katere morajo na obroke odplačevati; delajo pa, to se pravi morajo delati večinoma za vlado na zgradbah železnic, cestah itd.

Naši tovariši na Koroškem.

Zadnji opis stanovanjskih razmer, posebno pa onih kar se tiče rudniške kuhinje v Heleni je med tukajšnjo manjšo in večjo rudniško gospodo povzročil pravečo revolucijo. Za danes ne bomo izmed te gospode imenovali nikogar omenjamo pa, da je bila zmedenost zelo velika. Kletje, vohanje, poizvedovanje, sumničenje itd., ki ga je vsakdo, kdor je gledal in poslušal lahko slišal in opazoval pač dokazuje, da smo zadeli do živega, kajti vse to so bili pač izbruhi črne vesti, katero smo marsikateremu izmed nižje in višje gospode nekoliko zrukali. Stari pregovor, da se ljudje zaradi resnice najbolj jeze, velja tudi tukaj, ali vsa jeza na »Rudarja« ne bo pomagala nič, mnogo, zelo mnogo imamo še za povedati in lahko rečemo, da bodo tudi še tisti gospodje in gospe, ki danes najbolj po nepotrebnem jezik brusijo, prišli še vsi na vrsto. Vsem bomo še nekoliko preiskali jetra, pokazali jih bomo v vsej njihovi nagoti, da bode javnost zvedela, pod kakim tiranstvom morajo rudarji v Črni in njeni okolici robotati, pod kakimi pogoji si družba Union z pomočjo nastavljenih biričev pridobiva ogromne dobičke, med tem ko mora uboga delavska para v pravem pomenu besede vsled pomanjkanja hirati. Pravimo s pomočjo nastavljenih biričev, toda niso vsi pazniki beriči, kakor povsod je tudi tukaj del paznikov, ki vidijo tudi v preprostem rudarju človeka, za to pa je drugi del tak, da ne zasluži drugega imena kakor imena biričev, to so tiste neznačajne hajlovske kreature, ki so napram podrejenim jim delavcem brutalno sirovi, napram vsakemu rudniškemu »šribarju« pa ponižni kakor polite kokoši. Toda kakor rečeno, tistim posameznim fakinom bomo ob priliki še posvetili tako, da bo tudi rudniško vodstvo izprevidelo, kako »oporo« ima v takem človeku.

Predno pa s popisovanjem razmer nadaljujemo, naj se sedaj, ob priliki novega leta ozremo nekoliko nazaj. Konstatiramo lahko, da imajo naši tovariši v Črni za pretečeno leto zaznamovati zelo lep napredek. Konsumna prodajalna na primer, ki jo je v pretečenem letu v Črni otvorilo konsumno in hranilno društvo »Sloga« za Koroško v Celovcu, je imela za ves gospodarski položaj rudarjev tega kraja zelo blagodejne posledice. Podle intrige privatnih trgovcev niso pomagale ničesar, prodajalna se je zelo lepo razvila in kakor vse kaže, se bo razvijala tudi v naprej. Misel, otvoritve prodajalne je bila zelo srečna pa tudi skrajno potrebna, njen vpliv se močno čuti, čuti jo ga seveda v prvi vrsti rudarji sami, kajti oderuška žetev privatnih trgovcev, katerim so bili vsi prebivalci izročeni, je močno upadla, cene blagu so se v splošnem precej znižale. Razume se, da se je zgodilo vse to pod vplivom konsumnega društva. Zahvaliti se imajo rudarji za to ugodnost edinole svoji previdnosti, katera jim je velevala pristopati kot člani v konsumno društvo, ter vse svoje potrebščine nakupovati v njem. Sadovi, ki jih v gospodarskem oziru konsumno društvo rudarjem v Črni doprinese so neprecenljivi in pričakovati je, da se bodo tudi vsi ostali rudarji v Črni, Podpeči in Možicah otresli privatnih pijavk ter bodo tudi oni po tako lepih in vidnih uspehih našli pot v konsumno društvo. Vsem našim tovarišem ta korak nujno priporočamo, kajti bilo bi res nespametno, nositi svoje krvavo prislužene groše svojim nasprotnikom, ko čisti dobiček ob koncu leta namestu privatnega trgovca, sami lahko vtaknejo v žep. Konsumno društvo v Črnem šteje navzlic svoji mladosti danes že nad 400 članov. Razume se, da ima mnogo »priatelj« zlasti med trgovci, ki so morali, ako

niso hoteli svojih botev zapreti s cenami navzdol, ampak to naših tovarišev prav nič ne ženira, glavna stvar je, da imajo sami korist. Prav imate, tovariši, naša srajca nam je bližja, kakor pa suknič koga drugega.

Nič nam ni treba zatajiti tega, da bi si glede marljivosti na polju konsumnega društva tovariši v Hrastniku, Trbovljah in tudi še marsikje drugod na svojih tovariših v Črnem lahko vzeli primeren vzgled.

Ne morda, da bi hoteli naše tovariše v Črnem namenoma hvaliti, ali eno je, kar jim vsak, v delavskem gibanju izkušen sodrug mora visoko prištevati in to je, da so v sorazmerno kratkem času temeljno bivstvo splošnega delavskega gibanja pravilno zapopadli. Kaj hočemo s tem reči? Hočemo reči, da tovariši svojega konsumnega društva niso zgradili na pesku, temveč, da so mu dali tudi nezogibno potrebno trdno podlago, ustvarili so si namreč tudi strokovno organizacijo. »Kaj«, bi morda nehoti kdo vprašal, »kaj je konsumno društvo brez strokovne organizacije zgradba na pesku?« S polno zavestjo odgovarjamo, da!

Strokovno organizacija tvori temelj, fundament, hrbtišče vsem drugim delavskim organizacijam, oziroma delavskim napravam, kjer ni močne strokovne organizacije, tam tudi ni mesta ne za delavski konsum, ne za kako drugo delavsko napravo. To naj bi si zapomnili vsi naši tovariši povsod. Fundamentalni pogoj in načelo vsakemu zdravemu razvoju delavskega gibanja je močna razredna strokovna organizacija in kdor bi trdil kaj drugega, ta bi delavstvo zavajal na neprav pot, govoril bi namenoma neresnico iz katere bi bilo razvidno, da dotičnik zasleduje vse kaj drugega kakor pa delavske koristi.

Izkušnja nas uči, da tam kjer ni močnih strokovnih organizacij, ne more uspevati tudi nobena druga delavska naprava in če se morebiti v kakem kraju razvije recimo na primer kako konsumno društvo, tedaj je uspeh le trenoten, ki nima nobene bodočnosti, ker se je postavila dotična zgradba — na pesek. Na Dunaju, v Nemčiji, v Belgiji, na Angleškem itd. povsod se močne organizacije konsumnih društev naslanjajo na še močnejše strokovne organizacije in smelo trdimo, da brez teh ne bi bilo nikjer sedanjih velikih konsumnih društev. Skratka, strokovne organizacije so tisti kvadri od kojih velikosti, moči in trdnosti je odvisna cela zgradba delavskega gibanja, vse drugo, in to še enkrat ponavljamo je pesek.

Naši tovariši v Črni so tudi v tem oziru v pretečenem letu ubrali pravo pot, kar dokazuje, da so bili pravilno poučeni in da so ta nauk tudi pravilno zapopadli.

Nad 300 novih članov v strokovni organizaciji, to je rezultat dela naših tovarišev v Črni in njeni okolici v pretečenem letu. Gospodom od blaiberške družbe Union to dejstvo sicer ni dosti po godu, toda kaj nas brigajo kisli obrazi gospodov in njihovih oprod. Njihova jeza, za katero se skriva onemoglo sovraštvo do vsega, kar je delavskega ter nebroj do neba vpijočih krivic, ki so jih delavstvu že prizadejali, bo gotovo le v vzpodbudo našim tovarišem, da bodo tudi v novem letu napeli vse moči, da privedejo tudi zadnjega tovariša na pravo pot, v vrste razredno zavednega delavstva, v strokovno organizacijo in tako naj se od Prevalj-Leš do Črne in sploh po vsem Koroškem, koder prebivajo pošteni slovenski rudarji, kje do zadnje koče v slehnem kotu dežele razlega bojni klic »z novimi močmi na novo delo«, da bomo tudi mi s ponosom kot enakopraven član zavzemali častno mesto v veliki mednarodni delavski družini. Ne pozabimo na pregovor kdor seje, ta žanje.

Svarilo.

Trgovinsko ministrstvo je dognalo, da vodilni krogi rudniških posestnikov v Južni Afriki nameravajo uvažati rudarje slovenske narodnosti, da ž njimi nadomestijo svoje dosedanje delavce. Njihovi dosedanja jamski sužnji so se afriškim gospodom namreč začeli puntati, vprijarjati stavke itd. za to bi jih radi pometali na cesto. Ker pa drugih ne morejo nikjer dobiti, so sklenili, da poskusijo svojo srečo z manj plačanimi slovanskimi rudarji na evropskem slovanskem jugu. Omenjeno ministrstvo pravi, da bi uporaba takih delavcev kot stavkolomcev (štrajkbreherjev) imelo za dotične zapeljane delavce zelo slabe posledice, kajti izpostavljeni bi bili vednim napadom domačinov, poleg tega bi se jih postavilo na enako stopnjo z manj vrednimi tamošnjimi domačimi delavci, ki jih zelo slabo plačujejo. V slučaju izbruha resnih nemirov, ki so tamkaj sedaj na dnevnem redu, pa bi po najnovejših izkušnjah bilo celo življenje takih tujih delavcev izpostavljeno največji nevarnosti. Razen tega bi pa tudi neznanje jezika naših delavcev postalo zanje lahko usodopolno, kajti izročeni bi bili na milost in nemilost brezvestnim rudniškim podjetnikom in njihovim agentom, ki bi jih pri sklepanju de-

lovnih ugovorov (kontraktov) opeharili tako, da bi zapeljanim delavcem bila prestrižena vsaka pravna pot. Končno je treba poudarjati, da dosedanje izkušnje dokazujejo, da delavci vposleni v južnoafriških rudnikih v kratkem času neizogibno zapadejo jetiki in vsled drugih boleznij gotovi smrti. Trgovinsko ministrstvo pred sprejemanjem ponudb glede dela v južnoafriških rudnikih odločno svari.

Razume se, da se temu svarilu pridružujemo tudi mi, bilo bi pa tudi preneumno, če bi morda kdo izmed naših slovenskih tovarišev nasedel kakemu trgovcu s človeškim mesom na lim pa bi šel delat tam, kjer niti resnični črni sužnji izhajati več ne morejo. Sicer pa je za slovenske rudarje naravnost žaljivo, da si južnoafriška rudniška banda oderuhov domišluje, da je slovenski rudar dosti dober za vse in da ga je mogoče še bolj izkoriščati kakor na pol divje zamorce, ki se nočejo pustiti več tepsti.

Na vsacega agenta palico!

Kdor zna, ta zna.

Kapitalisti ne goljufajo le delavcev, temuč tudi državo in kakor ne osleparijo delavcev le za majhne svote, ravno tako gre njih goljufija države na stotisoče. Zato je pa tudi nastal tak odpor med njimi, ko je bila v poslanski zbornici razprava o vpogledu v trgovske knjige. Nekaj števil naj pojasni moralo kapitalistov. Ministerialni svetnik dr. Oto Gottlieb je v razpravi o vpogledu v trgovske knjige v listu »Österreichischer Volkswirt« priobčil naslednje zanimivosti: Industrijski podjetnik je leta in leta napovedoval davčni oblasti izgube. Končno so mu dokazali, da ima nad 200.000 K dohodkov. Veliki trgovec je napovedal 765.000 kron dohodkov. Ko ga je povabil davčni referent, je najprej ogorčen protestiral. Referent mu je dal nekaj dni odloka, da pregleda svoje dohodke in že drugi dan je pritekel na oblast in napovedal 1.100.000 K dohodkov! Drugi veliki trgovec je osleparil državo za več kakor milijon kron in prišli so mu na sled, ko so pregledali njegove knjige. Posestnik rudnika je napovedal 37.000 K dohodkov. Davčna oblast je sicer kazensko postopala proti njemu, a se je izvil. Slučajno so pa dobili vpogled v akte civilne pravde, ki jo je imel in mu dokazali, da ima 360.000 K dohodkov, torej skoraj 10krat več. Trgovec napove 30.000 K dohodkov in ko mu davčna oblast obdavči 40.000 K, tedaj vložil ogorčen priziv, katerega uspeh je bil ta, da je moral priznati 360.000 K dohodkov. Torej 12krat toliko! Veleposestnik napove 53.000 K, a more »popraviti« napoved na 178.000 kron. Lesnemu trgovcu, ki je v različnih letih napovedal dohodke s 44 do 116 tisoč kron, so dokazali za ona leta 125 do 250 tisoč kron dohodkov. Veleindustrijalec je napovedal 447.000 kron, a je bil prisiljen na »popravek« 707.000 K. Zdravnik je napovedal za eno leto 48.000 K, a je pozneje »popravil« dohodke na 117.000 K, v prihodnjem letu je napovedal 125.000 K, pa je moral zopet »popravljanje« napoved na 235.000 kron. Takšna je torej davčna morala posedujočih stanov na Avstrijskem! Vsako leto defraudirajo ti stebri družbe na stotisoče, delavstvo pa mora pokrivati defraudacije velike gospode z indirektnimi davki.

Če kak delavec slučajno zasluži par kron več, tedaj bi ga naše slav. davčne oblasti najraje kar odrle do kože. Kapitalisti pa državo za ogromne svote davčnega denarja lahko goljufajo! Kako že pravi ljudska govornica — male tatove obešajo, velike pa puste bežati. In ti veliki tatovi potem državi za zahvalo — fige kažejo!

Daljši dokaz „nesebičnosti“.

Voditelji slovenskega ljudstva, razni klerikalni advokati, duhovniki itd., ki imajo pri vsaki priliki polna usta gesla vse za vero, dom cesarja, bi boljše storili, če bi s to hinavščino prenehali in rekli »iz same nesebičnosti vse za naš žep«, v tem bi vsaj bilo nekaj resnice. Za dr. Brejcom, o katerem smo zadnjič poročali, da je postal veleposestnik in posestnik nekega rudokopa je prišel na vrsto drugi klerikal. kolovodja in srboriti petelin, dr. Pegan. Dnevno časopisje poroča o sledeči spremembi posestva iz Gorij: »Dne 5., decembra je kupil na javni dražbi tukajšnje posestvo Vinkota Jana starejšega, ki je med brati vredno najmanj 60.000 K, dr. Vlad. Pegan iz Ljubljane za 38.000 kron. Ne vemo, kaj hoče dr. Pegan s tem posestvom, najbrže išče — lep dobiček.«

Pa naj še kdo reče, da ni resnica, ako trdimo, da voditelji klerikalizma izrabljajo slepo lahkovernost ljudstva v prvi vrsti v svojo lastno korist. Politika se torej tem gospodom prav dobro izplačuje. In ta banda se potem še upa govoriti o poštenosti in nesebičnosti. Tovariši, pokažite tem požrtnim volkovom koder se pokažejo povsod vrata.

Končno smo se približevali tudi mi našemu cilju. Nepopisno lep pogled se nam je nudil pri vožnji do mogočnega zaliva La Plata. Pred nami se je nahajalo kakih 10 do 12 velikih ladij, za njima pa se je potapljalo v morje sonce, ki je bilo tako rdeče kakor bi gorelo. Vse — nebeški obok, morje in ladje — vse je bilo od rdečih žarkov kakor obrito; pogled na to krasoto je bil naravnost veličasten.

Po 26dnevni vožnji smo dne 1. novembra končno dospeli v kraj našega cilja, ta dan se je naša ladja namreč vsidrala v pristanišče mesta Buenos Aires in drugi dan ob 10. uri dopoldne smo čutili pod nogami zopet trdna tla. Primoran pa sem ozreti se še nekoliko nazaj. Zadnji trije dnevi vožnje namreč so bili najžalostnejši in sicer že zaradi tega, ker je nastalo očitno pomanjkanje najvažnejših živil, kajti dobivali smo našo običajno hrano le še dvakrat na dan, drugače pa samo še čaj in k čaju suhor (Zwieback) ter nekaj sira, ki pa je bil najslabše vrste. Navzlic temu, da je bilo posebno proti koncu, vse že skrajno slabo in pičlo, smo morali biti zadovoljni, ker je tudi v kantini nastalo splošno opmanjkanje in torej tudi tamkaj niti za drag denar ni bilo ničesar več dobiti.

(Konec prih.)

Kako moč klerikalizma raste.

Leta 1843. je v Avstriji bilo 416 samostanov (kloštrov) z 6350 menihi in 83 samostanov z 2054 nunami. Leto 1911. pa izkazuje, da se je v srečni Avstriji med tem časom klerikalna golazen pomnožila kakor kobilice; v tem letu je namreč v naši državi bilo že 640 samostanov z 11.116 moškimi člani in 2316 samostanov s 27.339 ženskimi članicami. Po posameznih deželah razvrščeno je naraščanje samostanov in njihovih članov (menihov in nun) sledeče:

	Narastek moških samostanov članov	Narastek ženskih samostanov članic
Češko	10 32	290 3023
Dalmacija	— 10	34 401
Galicija	67 1240	507 4299
Koroško in Kranjsko	18 328	25 842
Primorsko	11 130	47 591
Moravsko in Šlezija	8 65	95 2374
Nižje Avstrijsko	45 887	358 5791
Zgornje Avstrijsko in Solnograško	22 459	253 2503
Štajersko	19 489	115 507
Tirolsko in Vorarlberško	25 1063	426 4017

Celokupno število, ki je leta 1843. znašalo 499 samostanov in 8404 samostanskih članov in članic je torej v sorazmerno kratki dobi, do leta 1911. naraslo skupno na 2956 samostanov ter na 38.504 samostanskih (redovniških) članov in članic. Armada samostanskih bratov in sester je torej kakor videti v Avstriji zelo mogočna in velika. Nikar pa naj nihče ne misli, da se ti velikanski farški družbi godi morda slabo. Po Cenkerjevem spisu »Cerkve in država« je po lastnem priznanju cerkve celotno temeljno cerkveno premoženje v Avstriji leta 1900. znašalo nič manj kakor 815.152.630 K. In če od te glavnice odtegnemo pasiva v znesku 16.401.022 K, torej preostaja še čistega premoženja v znesku 798.715.608 K. Upravni dohodki iz cerkvenih naprav in zavodov so leta 1900. znašali 62.423.222 K, katerim je v istem letu stalo nasproti 36.677.606 K izdatkov. Čisti dobiček je v tem letu bil vsekakor lep, znašal je 25.745.616 K. Pozabiti pa ne smemo, da ti prebitki od leta do leta še naraščajo in če upoštevamo to sorazmerno naraščanje tekom zadnjih 13 let, tedaj znaša premoženje »mrtve roke« v Avstriji pri najmanjšem kron 1.133.501.608. Pri tem pa še ni vračunano obrestovanje, kar pri tem ogromnem bogastvu naneša zelo mnogo.

Iz navedenih števil je pa tudi razvidno, da je katoliška cerkev baš največji kapitalist v naši državi. Toda ona je obenem tudi največja posestnica zemljišč, kajti njena posestva so leta 1900. predstavljala čedno vrednost v znesku 300 milijonov kron, smelo pa trdimo, da vrednost njenih današnjih avstrijskih posestev znaša okrog 400 milijonov kron.

Cerkve izkorišča zemljo, gozdove, posejane pivovarne, žganjarne, mline in mnogo, mnogo drugih industrijskih podjetij, za visoke obresti pa posojuje tudi denar, skratka, katoliška cerkev se od ostalih kapitalističnih izkoriščevalcev ne razlikuje prav nič.

Delovne in mezдне pogodbe.

Sodrug Hueber je na zadnjem kongresu strokovnih organizacij podal zanimivo poročilo o pogodbah, sklenjenih v zadnjih mesecih 1913 leta. Te pogodbe nam najzgovornejše pričajo o koristi in pomenu razredne delavske organizacije. Sodrug Hueber navaja le pogodbe, sklenjene za delavce stavbinskih strok, toda že iz teh je razvidno ogromno delo in uspešni boj organizacije. Pri pogodbah za stavbinske stroke je prizadetih okoli 104.000 delavcev, 55.000 teh delavcev je organiziranih. Iz tega je razvidno, da ni strokovna razredna organizacija koristna le organiziranim delavcem. Ravno te pogodbe pričajo, da smo mi dosegli boljše delovne in plačilne pogoje celokupno za okoli 50 odstotkov neorganiziranih delavcev, ki niso v najmanjši meri podpirali boj organizacije. Sklenilo se je sledeče število pogodb: za zidarje 42, za tesarje 38, za podajalce 6, za slikarje in pleskarje 6, za štukaterje 2, za steklarje 1, za opekarne 4, za lesne delavce 25, za trgovinske in prevozne delavce 14, za kamnarske delavce 10 in za kovinarje 39, skupno 187 pogodb. Za 104.000 zaposlenih delavcev smo dosegli sledeče krajšanje delovnega časa: 36 odstotkov zaposlenih zidarjev 16 ur, 48 odstotkov tesarjev 19 ur, 97 odstotkov podajalcev 15 ur, 91 odstotkov slikarjev in pleskarjev 20 ur, 52 odstotkov štukaterjev 21 ur, za steklarje in opekarje 29 ur, za kamnarske delavce (95 odst.) 87 ur, ter za kovinarje pri 96 odst. zaposlenih delavcev letno 24 ur skrajšanja delovnega časa. Skupno za triletno trajanje pogodbe se je skrajšal delovni

čas za 6.275.000 ur. Plače se je zvišalo, ako vračunavamo tedne po poklicih od 33 na 52 na leto, skupno za delavce stavbnih skupin za 27.311.000 kron, kar znaša na leto okroglih devet milijonov meznega zvišanja. Od teh devet milijonov pride na leto na vsakega zidarja 83, tesarja 90, podajalca 71, slikarja in pleskarja 161, štukaterja 219, steklarja 45, opekarja 43, lesnega delavca 121, trgovinskega in prevoznega delavca 82, za delavce na domu 72, ter za kovinarje povprečno letnih 78 kron meznega zvišanja. Priporili smo delavcem za dobo pogodb skupno 27.404.000 kron plačilnega zboljšanja. Take pogodbe pomenijo za nas gotovo veliki uspeh. Kaj naj bi bilo storilo delavstvo ob sedanjih draginskih razmerah, ako bi se ne bila organizacija potegovala za njega interese? Vemo, da se ni s temi pogodbami rešilo gospodarsko vprašanje proletariata. Ali življenske razmere bi bile še vse hujše in neznosnejše, ako ne bi bila organizacija vstrajno delovala v prid delavskih interesov. Na te uspehe delavske organizacije smemo biti opravičeno ponosni. Delavstvo brez organizacije bi bilo brez pravic in brez varstva! Edino mednarodna razredna organizacija dela neprestano za gospodarsko in kulturno osvobodjenje delovnega ljudstva. To naj se pove ob vsaki priliki proletariatu, vladi in vsem onim raznim nasprotnikom, ki skušajo kršiti solidarnost delavstva. Le potom delavske organizacije bo delovno ljudstvo deležno sadov svojega dela.

Dopisi.

Trbovlje. Odkop na dnevu Dobro, je po celih Trbovljah znan pod imenom trboveljska Sibirija. Ime samo na sebi že pove dosti, a kraj Dobro, koder se je nad delavci nagrmadilo že toliko grehov, ga tudi po vsej pravici zasluži.

V ruski Sibiriji, kamor, kakor znano, odganjajo večinoma politične »zločince«, morajo ti zločinci delati pod nadzorstvom posurovelih od »vudke« pijanih kozakov, ki imajo svoje največje veselje nad tem, da izročene jim vjetnike do krvi mučijo in ker se jima ni treba proti nikomur zagovarjati, jima tudi na zdravju in življenju teh žrtev ni prav nič ležeče.

Razlika v delu je pa le-ta, da v ruski Sibiriji kopljejo svinec, v trboveljski Sibiriji pa premog, v drugih ozirih pa skoraj ni prav nobene razlike. Tudi na Dobro se uganja z življenjem tam zaposlenih delavcev tako frivolna igra, kakor bi šlo le za kako mrtvo blago, ne pa za ljudi. Odlikuje se v tem oziru posebno strojni mojster Valencia pri bagru. Ta človek, bodisi da nima vseh pet zmislov v redu ali pa mu manjka kaj drugega. Eno pa je gotovo namreč, da ta človek na to odgovorno mesto nikakor ne spada. Sploh se zdi, da bi gospodin Valencia na vsak način rad spravil nekaj delavcev na »oni svet«. Kadar je kak delavec v nevarnosti in bi bilo treba stroj ustaviti, tedaj se temu velikemu gospodu dozdeva, da je prišel pravi trenutek, da pokaže kaj zna, ne ustaviti, temveč hitreje naj gre po njegovem mnenju in kadar ga na njegovo bedasto početje opozore, se enostavno prav osorno odreže, da to nikomur nič mar ne gre. Značilen je bil pred kratkim njegov izrek, ko so se trije delavci, skočivši v zadnjem trenutku iz vagona, rešili drugače gotove smrti, — to nikogar nič ne briga in če bi bili vsi trije mrtvi!

Sicer pa si Valencia tudi drugače domišljuje, da je on v svoji salomonski modrosti nemejen, da počne lahko karkoli hoče in se zato najbrže tudi ne ozira na odredbe g. obratnega vodje.

Ukaz g. obratnega vodje na primer je, da se imajo lokomotive, kadar pripeljejo k bagru, odpeti in vstran odpeljati, bager sam pa da je med tem opravičeno ustaviti, toda kaj, za Valencio so taki ukazi postranska stvar, bager enostavno pusti teči, da preti lokomotivi in tudis trojevodjem kakor tudi zaviračem velikanska nevarnost, nat ake »malenkosti« se on ne ozira. Omenjamo še, da vsled brezobzirnosti in nerednosti Valencia, je paznik Peter Miklavčič že ponesrečil. Radovedni smo, če bo rudniški urad v Celju napravil Valencijevemu brezglavemu početju konec.

Zahtevajte v vseh konsumih in pri trgovcih izrecno samo Kolinsko kavno primes, kajti to je najboljši kavni pridelek. Kavi da izvrsten okus, prijeten vonj in lepo barvo, torej vse lastnosti, ki jih mora imeti dobra kava. Če smo kavi pridelali Kolinske kavne primesi, smemo biti uverjeni, da bo vsakomur ugajala.

Razne vesti.

Draginja. Angleški državni trgovinski urad je preiskal draginsko gibanje v zadnjem desetletju, to je od leta 1900 do leta 1910, in dognal to-le: V navedeni dobi so se celokupne življenske potrebščine podražile v vseh kulturnih državah na svetu, toda ne v enaki meri. Urad navaja te-le številke o zvišanju cen v navedeni dobi: v Angliji za 9 odstotkov, v Norveški za 11 odst., na Francoskem za 17 odst., na Holandskem tudi za 17 odst., v Italiji za 18 odst., v Rusiji za 21 odst., v Belgiji, Nemčiji in Avstriji za 28 odstotkov, na Ogrskem in Hrvaškem za 37 odstotkov, na Japonskem za 38 odst. in v Zedinjenih državah za 39 odst. Zadnji dve ali tri leta so se cene seveda še izdatno zvišale, tako da je že danes splošno življenje za 30 do 40 odstotkov dražje, nego leta 1900. In plače rudarjev? Te so s prav majhnimi izjemami ostale ene in iste!

Priporočamo vsem rudarjem, da si naroče »Slovenski Ilustrovani Tednik«, ki je jako zanimiv, zabaven in poučen list s slikami. Opozorjamo na oglas.

Društven kotiček.

Črno. Sodrugi pomožni blagajniki naj vzamejo na znanje, da je treba vsako prvo nedeljo tekočega meseca z glavnim blagajnikom skupine urediti obračun. Obračune sprejema glavni blagajnik ob navedenih nedeljah vselej od pol 9. ure dopoldne naprej, v društvenih prostorih, v hiši gospoda Krulca. Člani, ki si hočejo izposoditi kako knjigo za branje, naj vselej prinesejo sabo člansko knjižico.

Vsem svojim cenjenim gostom
in odjemalcem želi

srečno in veselo novo leto

J. GERŠAK,

gostilničar in pekovski mojster, Črno

I. Jax & sin Ljubljana

Dunajska cesta šte. 17

priporoča svojo bogato zalogo
šivalnih strojev

za rodbino in obrt.

Stroji za pletenje
(Strickmaschinen).

Pisalni stroji „Adler“

Vozna kolesa.

Ceniki zastoj in franko.

Priporočamo našim

-- gospodinjam --

== iz EDINE Slovenske Tovarne v Ljubljani. ==

KOLINSKO CIKORIJO!